PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
FAKULTA MANAŽMENTU

PREDMET : **SVETOVÁ EKONOMIKA A MEDZINÁRODNÉ EKONOMICKÉ VZŤAHY**

MEDZINÁRODNÉ MENOVÉ VZŤAHY

SLOVENSKO NA PRAHU EUROZÓNY

(SEMINÁRNA PRÁCA)

MENO A PRIEZVISKO :	**Martin Mach**
ROČNÍK :	**IV. – MVSaR**
MENO A PRIEZVISKO VYUČUJÚCEHO :	**doc. Ing. Peter Kuzmišin, DrSc.**
ŠKOLSKÝ ROK :	**2006/2007**
e-mail :	mmmax@pobox.sk

OBSAH

Úvod 2

1 Medzinárodný menový systém 3

1.1 Európsky menový systém 4

2 Spoločná európska mena – euro 5

2.1 Eurozóna 5

3 Euro a Slovensko 6

3.1 Prognóza vývoja po vstupe Slovenska do Eurozóny 8

Záver 10

Zoznam bibliografických odkazov 11

Úvod

V súčasnosti prebiehajúce polemiky a ohnivé diskusie okolo prijatia spoločnej meny Euro Slovenskou republikou, plánovaného v roku 2009, sú sprevádzané protichodnými reakciami obyvateľstva. Na strane jednej, optimizmus až eufória proeurópskych nadšencov vetriacich v zrušení pokútne konvertibilnej slovenskej koruny padnutie poslednej bariéry, brániacej rozmachu ich podnikateľských aktivít na európskom trhu, na strane druhej, obavy bežných ľudí, ktorí v pozadí celej Európskej únie vidia len ďalšie „pánske huncútstvo“, majúce za cieľ ešte viac ožobráčiť ich už aj tak chudobné živobytie. Táto práca nemá ambíciu rozsúdiť tieto antagonistické názory, jej cieľom je, na pozadí historických súvislostí vývoja medzinárodného menového systému, sledovať smerovanie Slovenskej koruny k Euru a potvrdiť opodstatnenie tohto kroku ako logického vyústenia globalizačných procesov.

Práca je rozdelená do troch častí. V prvej, teoretickej časti sa oboznámime so základnými pojmami a históriou vzniku a vývoja medzinárodného a európskeho menového systému. Druhá časť je venovaná identifikácii pojmov súvisiacich priamo s európskou úniou a eurozónou, vysvetľuje podmienky vývoja medzinárodného obchodu a nevyhnutnosť zosúladenia jednotlivých ekonomík a politík a ich záujem o používanie jednotnej meny. V tretej časti sú formou prognózy popísané riziká, no najmä očakávania súvisiace s priatím eura Slovenskou republikou.

1 Medzinárodný menový systém

Medzinárodný menový systém predstavuje súhrn pravidiel a opatrení spojených s pohybom peňazí medzi štátmi. Jeho úlohou je sprostredkovať platby medzi jednotlivými krajinami – vyrovnávať platobné bilancie (Lisý, 1998). Tak ako sa rozvíjala tovarová výroba a vnútroštátny trh začal expandovať za hranice jednotlivých štátov, vznikla potreba určenia vzájomného pomeru hodnoty tej ktorej meny k inej, ktorý sa určil na základe vymeniteľnosti za drahé kovy – zlato a striebro. Tento menový systém, nazývaný bimetalizmus bol po roku 1870 nahradený prechodom k monometalizmu, kedy sa pre tento účel začalo používať výlučne zlato. Obdobie trvania tzv. „zlatého štandardu meny" vyvrcholilo medzinárodnou menovou a finančnou konferenciou OSN v roku 1944 prijatím Bretton-woodskych dohôd, ktoré zahŕňali tieto hlavné zásady:

- uplatňovanie relatívne pevných menových kurzov na základe zlatej parity
- na vyrovnávanie schodkov platobných bilancií sa používa zlato a svetové rezervné meny
- USA sa zaviazali vymieňať zlato za doláre zahraničným centrálnym bankám v pevnom pomere 35 dolárov za 1 trojskú uncu zlata

Zároveň za účelom koordinácie menovej politiky a podpory rastu medzinárodného obchodu vznikol Medzinárodný menový fond a Svetová banka, ktorá dopĺňa jeho činnosť poskytovaním dlhodobých investičných úverov.

Kríza tohto systému v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia, súvisiaca s otrasením pozície dolára dospela k tomu, že v roku 1971 bola americká vláda nútená zrušiť voľnú vymeniteľnosť dolára za zlato a následne ho devalvovať, čo spôsobilo turbulenciu kurzov mnohých ďalších mien. Preto sa členské štáty MMF v roku 1976 v Kingstone rozhodli nahradiť vtedajší menový systém novým, ktorý znamenal najmä prechod na pružné menové kurzy s intervenciou centrálnych bánk, zrušenie vymeniteľnosti dolára za zlato a demonetizáciu zlata, čiže zníženie jeho úlohy v menovej oblasti.

1.1 Európsky menový systém

Európske štáty po druhej svetovej vojne začali hľadať cestu ako obnoviť svoje zdecimované ekonomiky a zabezpečiť svoju bezpečnosť. Idea spoločného priestoru, spoločného trhu a mobility vyústila v roku 1957 k vzniku Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Šesť zakladajúcich členských štátov, Belgicko, Francúzsko, Holandsko, Luxembursko, Nemecko a Taliansko, sa dohodlo na spolupráci, založenej na spoločnom trhu so širokou škálou tovarov a služieb. Colné poplatky medzi týmito šiestimi krajinami sa úplne zrušili 1. júla 1968 a v rovnakom desaťročí sa zaviedli aj spoločné politiky, najmä poľnohospodárska a obchodná politika. Na základe úspechu šiestich krajín sa k spoločenstvám rozhodli pripojiť aj Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo. Toto prvé rozšírenie zo šesť na deväť členov sa uskutočnilo v roku 1973. Spoločenstvá v tom čase zároveň prevzali nové úlohy a zaviedli novú sociálnu, regionálnu a poľnohospodársku politiku. Na implementáciu regionálnej politiky sa v roku 1975 založil Európsky fond pre regionálny rozvoj (EFRR). V tom období už silnela potreba vzájomného zosúladenia ekonomík Spoločenstva a rozhodnutie Spojených štátov pozastaviť konvertibility dolára za zlato vplyvom veľkej nestability na svetovom peňažnom trhu, spomínané v predchádzajúcej kapitole, len umocnila a urýchlila nutnosť zavedenia menovej únie.

Európsky menový systém (EMS) začal fungovať 13. marca 1979 a znamenal stabilizáciu výmenných kurzov a povzbudenie pri uplatňovaní prísnej politiky smerujúcej k vzájomnej solidarite a ekonomickej disciplíne . Členskými krajinami sa stali členské krajiny Európskeho spoločenstva a postupne sa do systému zapojili aj nové členské krajiny – Grécko v roku 1984 a Španielsko s portugalskom v roku 1986. Konkrétna koncepcia EMS spočíva predovšetkým vo vytvorení:

- samostatnej zúčtovacej jednotky, tzv. ECU (European Currency Unit),
- mechanizmu devízových kurzov,
- úverového mechanizmu (Lisý, 1998).

Zmena politickej klímy koncom osemdesiatych rokov znamenala ďalšiu dynamizáciu vývoja. 1. novembra 1993 vstupuje do platnosti Maastrichtská zmluva - vzniká Európska únia a počet členov sa rozrastá najmä o krajiny bývalého východného bloku na súčasných 27.

2 Spoločná európska mena – Euro

Možnosť slobodného obchodovania v rámci celého územia Európskej únie a ambícia uplatniť sa, teda byť konkurencie schopným na tomto trhu núti jednotlivé národné hospodárstva zvyšovať svoje úspory z rozsahu užšou špecializáciou, čím však zároveň vzniká závislosť štátu na produktoch, ktoré sama nie je schopná vyprodukovať a ekonomika takýchto, prevažne menších štátov sa stáva viac, či extrémne otvorenou. Rozmach medzinárodného obchodu so sebou prináša nový prvok, ktorý v rámci vnútroštátneho trhu nemá opodstatnenie ani žiadny význam, či vplyv. Hovoríme o menovom kurze, ktorý predstavuje vzťah medzi domácou a cudzou menou.

Hlavným rizikom menového kurzu je to, že zhodnocovanie či znehodnocovanie meny priamo ovplyvňuje objem exportu a importu. Ak sa mena zhodnocuje, je produkty sú na zahraničných trhoch drahšie a naopak importované tovary lacnejšie a proexportné domáce podniky prichádzajú o zisk. V opačnom prípade, pri znehodnocovaní meny dochádza síce k zlacneniu tovarov v zahraničí, no dovezené tovary sú drahšie. To je dôvod, prečo je dlhodobá stabilita meny dôležitejšia, ako politicky, špekulatívne, či inak vyvolané jej krátkodobé posilnenie. Preto oscilácia kurzu v pevne stanovenom rámci tvorí jednu z podmienok vstupu krajiny do Eurozóny – zóny krajín Európskej únie, kde sa domácou menou stalo „euro“.

2.1 Eurozóna

Najlepším riešením ako sa vyhnúť týmto nástrahám menových kurzov pri medzinárodnom obchode je teda logicky používanie jednej meny alebo ešte lepšie používanie tejto meny i v hotovostnom styku vnútri krajiny a totálne nahradenie domácej meny týmto univerzálnym platidlom. Zmluva o Európskej priniesla detailné ustanovenia o Hospodárskej a menovej únii. Jej cieľom je zbližovanie hospodárskych politík jednotlivých členských štátov, vytvorenie spoločnej meny a výkon spoločnej menovej politiky s udržaním cenovej stability ako svojho hlavného cieľa.

Proces jej vytvárania pozostával z troch etáp:

- zbližovanie sa hospodárskych politík členských štátov a na odstraňovanie bariér voľného pohybu kapitálu.
- členské štáty sa sústredili na znižovanie deficitov verejných financií a ďalšiu liberalizáciu pohybu kapitálu voči nečlenským štátom.
- Tretia fáza sa začala 1. januára 1999 a charakterizuje ju predstavenie eura v bezhotovostnom styku a zafixovanie výmenných kurzov národných mien voči euru. Od 1. januára 2002 bolo euro zavedené aj v hotovostnom styku.

Euro je v súčasnosti národnou menou v 13 krajinách eurozóny: Belgicko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Slovinsko, Španielsko a Taliansko.

3 Euro a Slovensko

Slovensko sa podpisom prístupovej zmluvy do Európskej únie v apríly 2003 zároveň zaviazalo ku vstupu do Hospodárskej a menovej únie a tým aj k zavedeniu eura. Otázkou zostáva kedy sa tak stane a či v tej dobe bude Slovensko a jeho ekonomika dostatočne stabilná, výkonná a konkurencieschopná. Základným ukazovateľom a zároveň podmienkou pre nás i ostatné štáty ašpirujúce na vstup do Eurozóny je plnenie nasledovných štyroch kritérií vyplývajúcich z Maastrichtskej zmluvy podpísanej v roku 1992:

1. Verejné financie**:** Deficit verejných financií za posledný rok pred hodnotením, nesmie presiahnuť 3 % HDP a celkový štátny dlh nesmie presiahnuť 60 % HDP.

2. Inflačné kritérium: Priemerná inflácia za posledných 12 mesiacov, meraná podľa harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien, nesmie presiahnuť priemer troch krajín EÚ s najlepšími výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 1,5 percentuálneho bodu.

3. Stabilita dlhodobých úrokových sadzieb: Priemerná dlhodobá úroková sadzba za posledných 12 mesiacov nesmie presiahnuť priemer dlhodobých úrokových sadzieb troch krajín EÚ s najlepšími výsledkami v oblasti cenovej stability o viac ako 2 percentuálne body.

4. Stabilita výmenného kurzu: Dva roky pred hodnotením musí byť národná mena zapojená do mechanizmu výmenných kurzov (ERM II). Počas tohto obdobia nesmie krajina menu jednostranne devalvovať, mena nesmie vybočiť z dohodnutého fluktuačného pásma, musí sa pohybovať blízko centrálnej parity a pri vývoji kurzu sa nesmú vyskytnúť vážne napätia.

Národný plán zavedenia eura predpokladá zavedenie eura 1. januára 2009. Tento termín bol potvrdený aj v Programovom vyhlásení novej vlády, ktorá vzišla z volieb konaných v júni 2006. O tom ako sa vyvíjalo plnenie spomínaných kritérií v ostatných troch rokoch vypovedá nasledovná tabuľka č.1:

Tabuľka č. 1: Ukazovatele hospodárskej konvergencie

	Deficit verejných financií (%)	**Hrubý dlh verejnej správy (%)**	**Inflácia (%)**	**Dlhodobé úrokové sadzby (%)**
2004	3,00	41,60	7,50	5,00
2005	3,10	34,50	2,80	3,50
2006	3,40	33,00	4,30	4,30
Referenčné hodnoty	**3,00**	**60,00**	**2,80**	**6,20**

Zdroj: Európska centrálna banka

Dňa 28. novembra 2005 vstúpila slovenská koruna do mechanizmu výmenných kurzov ERM II. Centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na úrovni trhového kurzu 38,4550 EUR/SKK. Slovenská koruna využíva v ERM II štandardné fluktuačné pásmo ±15 percent okolo centrálnej parity. To znamená, že výmenný kurz sa mohol pohybovať v rozpätí 32,6868 SKK/EUR až 44,2233 SKK/EUR. Na žiadosť Slovenska a po dohode ministrov financií krajín eurozóny, prezidenta ECB a ministrov financií a guvernérov centrálnych bank Cypru, Dánska, Estónska, Litvy, Lotyšska, Malty a Slovenska centrálna parita slovenskej koruny v ERM II revalvovala s účinnosťou od 19. marca 2007. Nová centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na úrovni 1 euro = 35,4424 Sk. Spodná hranica pre povinné intervencie je 30,1260 SKK/EUR a horná hranica je 40,7588 SKK/EUR.

Ako vyplýva z tabuľky a vývoja menového kurzu Slovensko má nadmerný deficit verejných financií a vysokú mieru inflácie a podľa odporúčaní Európskej centrálnej banky bude v záujme vytvorenia prostredia podporujúceho cenovú stabilitu na Slovensku okrem iného potrebné realizovať dostatočne prísnu rozpočtovú politiku a štrukturálne reformy. Dôležité bude najmä zlepšiť fungovanie trhu práce, ktorý sa v súčasnosti vyznačuje nesúladom v kvalifikačnej štruktúre pracovných síl a ich nedostatočnou mobilitou. Okrem toho, rast miezd by mal byť v súlade s rastom produktivity práce, podmienkami na trhu práce a vývojom v konkurenčných krajinách. Slovensko by tiež malo ďalej pokračovať v liberalizácii hospodárstva a posilňovaní konkurenčného prostredia na trhu tovarov a služieb. Takéto kroky v spojení s výkonom primeranej menovej politiky pomôžu vytvoriť prostredie prispievajúce k cenovej stabilite a podporia konkurencieschopnosť a rast zamestnanosti.

3.1 Prognóza vývoja po vstupe Slovenska do Eurozóny

Vstup Slovenska do Eurozóny bude znamenať určite zlepšenú kvalitu ekonomického prostredia z hľadiska medzinárodného obchodu. Podniky na Slovensku nebudú vystavené kurzovému riziku voči euru, čo umožní spoľahlivejšie dlhodobé programovanie ich rozvoja. Tento status sa pravdepodobne prejaví v ratingových správach a bude znamenať zvýšenie atraktívnosti pre zahraničné investície. To by sa malo prejaviť na zrýchlení hospodárskeho rastu, z čoho budú profitovať prostredníctvom rastu zamestnanosti a príjmov tiež občania.

Najväčšie obavy obyvateľov Slovenska sú z celkového zvýšenia cenovej hladiny

v dôsledku prechodu na novú menu. Zavedenie eura z ekonomického hľadiska nepredstavuje dôvod na zvýšenie cenovej hladiny. Štatistické údaje krajín eurozóny to potvrdzujú. V krajinách EÚ-12 bolo v roku 2002 možné pripísať zavedeniu eura zvýšenie cien o 0,09 % až 0,28 %, čo je iba malá časť z celkovej inflácie (2,5 %). Toto zvýšenie súvisí predovšetkým s nákladmi spojenými s technickými úpravami softvéru a „Baťovským" zaokrúhľovaním nových cien. Hlavným nástrojom zvýšenej ochrany spotrebiteľov bude duálne oceňovanie. Ceny všetkých tovarov a služieb budú prepočítané presne podľa konverzného kurzu a duálne označované primeraným spôsobom aj v korunách a aj v eurách. Duálne oceňovanie sa začne najneskôr jeden mesiac po určení konverzného kurzu Radou EÚ, teda približne 5-6 mesiacov pred zavedením eura. Spotrebitelia si tak budú môcť zvyknúť na hladinu cien v eurách. V duálnom oceňovaní budú predajcovia povinne pokračovať do konca roku 2009 a dobrovoľne ešte šesť mesiacov.

Slovensko je tradičným príkladom malej otvorenej ekonomiky, ktorá je plnohodnotne integrovaná do medzinárodných obchodných a finančných tokov. Súčasne má otvorenejšiu pozíciu aj v porovnaní s krajinami, ktoré už participujú v systéme výmenných kurzov ERM II a plánujú prijať euro v najbližších dvoch až troch rokoch. Zahraničný obchod sa stal jedným z nosných pilierov ekonomického rastu Slovenska, ktoré takto využíva svoj potenciál zosobnený v konkurencieschopnej ponuke práce a priaznivom ekonomickom prostredí. Prílev priamych zahraničných investícií a očakávané spustenie výroby v už realizovaných investičných projektoch dávajú predpoklad na ďalšiu expanziu vývozu v nasledujúcich rokoch. Pri odhade vplyvu spoločnej meny na zahraničný obchod je potrebné si uvedomiť, že do členských krajín smeruje viac ako 85 % slovenského exportu. Skutočnosť, že vývoz do krajín EÚ každoročne rastie, nám dáva predpoklad na znižovanie deficitu obchodnej bilancie (v prípade, že vývoz bude rásť rýchlejšie ako dovoz), ktorá je okrem iného spôsobená aj dovozom strategických surovín (najmä v energetike a petrochémii), alebo tzv. investičnými dovozmi. Po začlenení Slovenska a ostatných nových členských krajín do eurozóny možno očakávať nárast zahraničného obchodu Slovenska s eurozónou približne o 60 %.

Záver

Vplyvom rozvoja vedecko-technického pokroku a telekomunikačných prostriedkov prestali vzdialenosti predstavovať bariéry medzinárodného obchodu. Uzatvorené ekonomiky sa začali otvárať a užšie špecializovať a zvyšovať svoju závislosť na dovážaných tovaroch. Integrovanie jednotlivých ekonomík Európskeho priestoru do územia bez colných bariér a hraníc vyústilo do vytvorenia Európskej únie a zavedenia jednotnej meny - euro.

Slovensko na prahu vstupu medzi „elitu“ Európy, pyšniacu sa používaním eura, čaká ešte veľký kus práce. Aj keď takmer všetky prognózy, vykonané či už buď tendenčne touktorou vládou, bažiacou po pamätníku dosiahnutia cieľa v podobe prijatia spoločnej meny, alebo nezávislou správou Európskej centrálnej banky hovoria o dobrých vyhliadkach alebo pozitívnom vývoji, je potrebné mať na pamäti fakt, že dosiahnutím tohto „checkpointu“ cesta práve začína. Riziká, ktoré predstavujú najmä regionálne rozdiely vo výkonnosti ekonomiky alebo demografická či vzdelanostná štruktúra obyvateľstva či katastrofálna infraštruktúra „od Popradu k Užhorodu“ , by mali byť predmetom záujmu v najbližších rokoch.

Z celkového hľadiska množstvo výhod, ktoré so sebou zavedenie eura prinesie, prevyšuje jeho nevýhody a celková životná úroveň i jej kvalita bude stúpať.

Zoznam bibliografických odkazov

Analýza konvergencie slovenskej ekonomiky. [online]. [cit. 2007-03-25]. Dostupné na internete: < http://www.nbs.sk/PUBLIK/06_KOL4.PDF >

Konvergenčná správa Európskej centrálnej banky. [online]. [cit. 2007-03-20]. Dostupné na internete: < http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612sk.pdf >

LISÝ, Ján a kol.: *Ekonómia: Všeobecná ekonomická teória*. 1. vyd. Bratislava : IURA EDITION, 1998. 449 s. ISBN 80-88715-43-1

ŠÍBL, Drahoslav – ŠAKOVÁ, Beáta. *Svetová ekonomika*. Bratislava: SPRINT, 2002. 412 s. ISBN 80-88848-98-9